

Literaturanmeldelser.

Fridtjof Nansen: Gjennem Sibirien. Kristiania: Jacob Dybwads Forlag. København: C. E. C. Gad. 1914. 8°. 386 S. med 3 Kort og talrige Illustrationer.

Dette Værk er et Resultat af Professor Fridtjof Nansens Rejse fra Begyndelsen af August til Slutningen af Oktober 1913 igennem Ruslands nordlige Besiddelser i Asien. Rejsen beskrives meget detailleret lige fra Kristiania over Trondhjem, langs Nordlandets Kyst over Tromsø, herfra med Dampskibet »Correct« over Karahavet, igennem Isen langs Jamal-Halvøen, forbi Objbugten til Jenisejs Munding, op ad Jenisej med en mindre Floddamper til Jenisejsk, herfra med Tarantas til Krasnojarsk og videre med Bane igennem Transbajkalien og Mandsjuriet til Vladivostok. Tilbagefejren gik herfra ad Ussuri-Banen og den endnu ikke helt fuldførte Amurbane igennem Amurlandet, hvor store Strækninger maatte tilbagelægges i Automobil, og fra Amurbanens Tilknytningspunkt med den sibiriske Bane benyttedes den sidste til St. Petersborg (nu Petrograd). »Correct« rejste hjem ad omtrent samme Vej, som den var kommen, dog paa en nordligere Rute i Karahavet.

Rejsen blev startet af det sibiriske Selskab, som var bleven dannet for norsk, engelsk, russisk og sibirisk Kapital med Direktør Lied i Spidsen, for at gøre alvorlige Forsøg paa at aabne en Handelsvej Nord om Evropa igennem Karahavet til Jenisejfloden og dens Opland. Et blot flygtigt Blik paa Kortet vil hurtigt overtøye een om, at en fast Dampskibsforbindelse imellem Nordevropa og Jenisej vil faa en mægtig Betydning for det paa Agerbrugsland, Skove og Metaller rige Sibirien. Om den nu skal blive til noget, beror vel som saa meget andet ogsaa for en stor Del af Udfaldet af den europæiske Krig. Men som Nansen siger i sit Forord: »Sibiriens store Skove, endeløse Tajga, mægtige Elve, bølgende Stepper ligger urørte af Kamplarmen og venter som før paa Menneskene, indtil de er færdige med Ødelæggelsen.

Nansen, der sammen med en russisk Legationssekretær og et russisk Dumamedlem deltog som Gæst i Turen, fik af Direktøren for den russiske Jærnbanebygning Indbydelse lil at gøre Rejsen

videre op ad Jenisej og med Banen til Vladivostok for at se paa de nye Baneanlæg i Amurlandet. Denne Del af Rejsen foretog Nansen som Ruslands Gæst, og de, der i Praksis ved, hvad det betyder, er ikke i Tvivl om, at Forf. har været vel rejst.

Ved Rejsens Forlængelse over til Stillehavet igennem Landstrækninger, der utvivlsomt har en stor Fremtid for sig, og da Sejladsen til Jenisej havde økonomiske Formaal for Øje, er det ikke underligt, at Tyngdepunktet i Bogen er kommen til at ligge i det økonomiske Felt. Værket er vel anlagt som Rejsebeskrivelse, som en Slags Dagbog, men denne afbrydes nu og da af meget vægtige Kapitler af økonomisk-geografisk Indhold, ligesom Dagbogen bringer interessante Afsnit af etnografisk Betydning om det nordlige Asiens mange forskellige indfødte Folk, Samoieder, Juraker, Ostjaker etc., som man plejer at sammenfatte under Fællesnavnet Hyperborer. Vi faar Indblik i deres Liv paa Floder, Elve og Stepper just som det nu former sig. Vægt i Bogen har ogsaa Forf.s mange, dels spredte, dels mere samlede Indtryk af Sibiriens fysiske Geografi og Morfografi, som aabenbart ikke er det Felt, Nansen har mindst Berøring med. Forf. kommer tillige ind paa de russiske Kolonisters, Embedsmænds og Straffefangers Liv, og paa det for Russerne kildne Spørgsmaal med de Gule i Mandsjuriet og Amurlandet; disse Gule, hvis Nærvarrelse man helst var fri for, men dog for Landets Eksploitation ikke kan undvære. Nansen giver herom en klar og overbevisende Udredning af Spørgsmaalet.

Af de store Myr-Landskaber, uhyre Tajga'er, bundfrosne Tundrer i det fugtige og kolde Amurland, af de Vanskeligheder, den russiske Kolonisation har med Eksploitationen baade her og paa de øde, triste Egne mod Vest ad Transbajkalien til, faar man et Indtryk i malende Billeder og ved nøgternt fremsatte Fakta. Da Forf. foruden at være kyndig Geograf tillige har en betydelig Evne til at skrive fængslende, vil man forstaa, at dette ret omfangsrige Værk baade er særdeles læseværdigt og meget lærerigt. Det er en geografisk Rejsebeskrivelse i dette Ords bedste Forstand, og givet paa en Maade, saa enhver dannet Læser vil kunne

fordøje dem. Tre udmærkede Kort og en stor Mængde fortrinlige Fotografier fra Rejsen giver alene en instruktiv Oversigt over det vældige Land, som man ikke kan kalde en russisk Koloni, men en østlig Udvidelse af det store Zar-Rige. I Slutningen af Bogen gives i et særligt Afsnit et meget værdifuldt Resumé over Forsøgene paa Besejlingen af Karahavet og Vandene omkring Jamal-Halvøen, Objbugten og Jenisejs Munding. N. kommer til det Resultat, at vel er Besejlingsforholdene vanskelige, Isforholdene skifter fra Aar til Aar, men paa den anden Side viser de Forsøg, der er gjort paa Sejlads, at Forholdene ikke har ændret sig stort, siden den første engelske Ekspedition trængte ind her i 1850. N. mener, at man med de moderne Hjælpemidler: Dampskibe og traadløs Telegrafi, og ved Brug af et Par Hydroaeroplaner, der ved Flugt ud over Vandet kan give Oplysning om Isforholdene, vil kunne overvinde Vanskelighederne.

Side 149 har N.'s Ledsager, Legationssekretæren, efter hvad Anm. forstaar, begaaet en Fejl, som Forf. har ladet gaa videre. Der staar, at Ossetinerne er Tartarer og Muhammedanere. Ossetinerne er imidlertid iranske Folk, og deres Sprog er bevist at være af iransk Afstemning liggende imellem Armenisk og Nypersisk med Bestanddele af Huzvåresh og Pårsi. I tidligere Tider var de alle Parsere af Religion, nu er de fleste Muhammedanere, en Del er russisk katolske. Den øvrige Karakteristik af dem passer ellers ganske godt efter hvad Anm. har erfaret ved Rejser i deres Land. (Udflugt til Osseternes Land. O. Olufsen. Geogr. Tidsskr. 19 Bd. S. 163.)

Iøvrigt fortjener Fridtjof Nansens Bog en vid Udbredelse, ikke mindst i Danmark, hvor mange er interesserede i sibiriske Forhold.

Ole Olufsen.

R. D. Salisbury and W. W. Atwood: *The interpretation of topographic maps*. United States Geological Survey, Professional paper 60, Washington 1908.

40 Blätter der Karte des Deutschen Reiches 1:100000, ausgewählt für Unterrichtszwecke.

Général Berthaut: *Topologie, étude du terrain*. Paris 1913. Et Tekstbind i 8° og et Atlas i 4°¹).

I de senere Aar har forskellige Landes officielle topografiske Institutioner søgt at gøre deres Frembringelser kendt af en videre Kreds ved at

¹) Tekstbindet bærer paa Titelbladet Aarstallet 1911 (paa Omslaget derimod 1913), hvad der vistnok er en Trykfejl. I 1909—10 udkom Værket i to Kvarterbind, men det blev kun trykt i et ringe Antal Eksemplarer og kom ikke i Boghandelen.

udgive en særlig udvalgt Samling Kort til en forholdsvis lav Pris. Da disse Bestræbelser særlig har haft Adresse til Geograferne, vil det maaske ikke være ganske uberettiget her at henlede Opmærksomheden paa dem.

Begyndelsen blev gjort i 1908 af United States Geological Survey med en Bog betitlet: *The interpretation of topographic maps*. Den bestaar af 170 Tavler, Udsnit af topografiske og geologiske Kort samt nogle Fotografier, og en indledende Tekst paa 84 Sider, illustreret af Profiler og Diagrammer. Ifølge Titlen skal Bogen altsaa være en Vejleder ved Tydningen af topografiske Kort. Efter nogle indledende Bemærkninger om topografiske Kort i Almindelighed og en Forklaring af de paa Geological Survey's Kort brugte topografiske og geologiske Signaturer m. m. følger en Beskrivelse af de enkelte Kort. Kortene er ordnede i Grupper, saaledes at hver Gruppe illustrerer en bestemt Klasse af de Kræfter, der er bestemmende for Terrænets Udmodellering. Som Eksempler kan anføres: Gruppe 2 »The work of wind«, Gruppe 3 »Stream erosion« (med Underafdelingerne »Youth«, »Maturity« og »Old age«), Gruppe 5 »Topographic effects resulting from unequal hardness of rocks«, Gruppe 6 »Erosion cycles«, Gruppe 7 »Stream piracy and adjustment«, Gruppe 12 »Faults« og Gruppe 13 »Lakes of special types«. Som man straks ser, er Beskrivelsen ægte amerikansk. Landskabsformerne betragtes ud fra den særegne Metode, der i Løbet af de sidste to Snese Aar er bygget op af de amerikanske praktiske Geologer og i nyeste Tid sat i System frem for alt af W. M. Davis. For en evropæisk studerende — dette Ord taget i sin videste Betydning — frembyder der sig her en overmaade bekvem Adgang til at erhverve sig en Mængde typiske Kort fra alle Egne af de Forenede Stater, deriblandt mange fra de Egne, hvor den moderne Geomorfologi er blevet til. Samlingen er jo meget righoldig, og man savner i Virkeligheden ikke mange af de Landskaber, der almindeligt benyttes som Eksempler i de nyere Lærebøger i fysisk Geografi. Man kunde derimod have ønsket Beskrivelsen noget fyldigere, men det maa indrømmes, at den opfylder det i Titlen angivne Formaal: at lære Benytteren at læse Kortene. Bogen er tænkt som et Hjælpemiddel ved Universitetsundervisningen i »Physiography«, som Amerikanerne ynder at kalde denne halvt geografiske, halvt geologiske Videnskab om Jordens Overfladeformer.